Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

3. oktober 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde på det civilretlige område – forordning (EU) nr. 1215/2012 – artikel 17, stk. 1 – kompetence i sager om forbrugeraftaler – begrebet »forbruger« – fysisk person, der foretager transaktioner på det internationale valutamarked gennem et mæglerselskab – forordning (EF) nr. 593/2008 (Rom I) – direktiv 2004/39/EF – begrebet »detailkunde««

I sag C-208/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Nejvyšší soud (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik) ved afgørelse af 13. marts 2018, indgået til Domstolen den 23. marts 2018, i sagen

Jana Petruchová

mod

FIBO Group Holdings Limited,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen og M. Safjan (refererende dommer),

generaladvokat: E. Tanchev,

justitssekretær: afdelingschef M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 31. januar 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Jana Petruchová ved advokát M. Hostinský,

– FIBO Group Holdings Limited ved advokát J. Komárek,

– den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vláčil, som befuldmægtigede,

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

* Processprog: tjekkisk.

– Europa-Kommissionen ved M. Šimerdová og M. Heller, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. april 2019,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 17, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem Jana Petruchová og FIBO Group Holdings Limited (herefter »FIBO«) vedrørende et krav om betaling af forskellen mellem den gevinst, som Jana Petruchová opnåede, og den gevinst, som hun ville have opnået, såfremt den ordre vedrørende køb af en valuta, som hun havde afgivet, var blevet udført af FIBO uden forsinkelse.

Retsforskrifter

Forordning nr. 1215/2012

3 Følgende fremgår af 15., 16. og 18. betragtning til forordning nr. 1215/2012:

»(15) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium. […]

(16) Som kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje. […]

[…]

(18) For forsikringsaftaler, forbrugeraftaler og arbejdsaftaler er det ønskeligt at beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler.«

4 Denne forordnings afdeling 4, der er indeholdt i kapitel II og har overskriften »Kompetence i sager om forbrugeraftaler«, indeholder forordningens artikel 17-19. Forordningens artikel 17, stk. 1 og 3, er sålydende:

»1. I sager om aftaler indgået af en person (forbrugeren) med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, afgøres kompetencen efter denne afdeling, jf. dog artikel 6 og artikel 7, nr. 5):

a) når sagen vedrører køb af løsøregenstande, hvor købesummen skal betales i rater

b) når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande, eller

c) i alle andre tilfælde, når aftalen er indgået med en person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne medlemsstat eller mod flere stater inklusive denne medlemsstat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed.

[…]

3. Denne afdeling finder ikke anvendelse på transportaftaler, bortset fra aftaler, hvorved der for en samlet pris ydes en kombination af rejse og ophold.«

5 Samme forordnings artikel 18, stk. 1, bestemmer:

»Sager, som en forbruger agter at rejse mod sin medkontrahent, kan anlægges enten ved retterne i den medlemsstat, på hvis område medkontrahenten har bopæl, eller, uanset medkontrahentens bopæl, ved retten på det sted, hvor forbrugeren har bopæl.«

6 Artikel 19 i forordning nr. 1215/2012 har følgende ordlyd:

»Denne afdeling kan kun fraviges ved en aftale om værneting:

1) der er indgået, efter at tvisten er opstået

2) der giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller

3) der er indgået mellem en forbruger og dennes medkontrahent, som på tidspunktet for forbrugeraftalens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted på samme medlemsstats område, og tillægger retterne i denne medlemsstat kompetence, medmindre en sådan aftale om værneting ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende medlemsstat.«

7 Forordningens artikel 25, stk. 4, fastsætter:

»Aftaler om værneting samt tilsvarende bestemmelser i et dokument om oprettelse af en trust er ugyldige, såfremt de er i strid med artikel 15, 19 eller 23 eller udelukker kompetencen for de retter, som i medfør af artikel 24 er enekompetente.«

Rom I-forordningen

8 Følgende fremgår af 7., 28. og 30. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6, herefter »Rom I-forordningen«):

»(7) Denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område [(EFT 2001, L 12, s. 1)] (Bruxelles I-forordningen) og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) [(EUT 2007, L 199, s. 40)].

[…]

(28) Det er vigtigt at sikre, at rettigheder og forpligtelser, der udgør et finansielt instrument, ikke er omfattet af den generelle regel for forbrugeraftaler, da dette vil kunne medføre, at forskellige love kan anvendes på hvert af de udstedte instrumenter, og således ændre deres art og forhindre fungibel handel med og udbud af dem. […]

(30) Med henblik på denne forordning forstås ved finansielle instrumenter og værdipapirer de i artikel 4 i [Europa-Parlamentets og Rådets] direktiv 2004/39/EF [af 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter, om ændring af Rådets direktiv 85/611/EØF og direktiv 93/6/EØF samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/12/EF og om ophævelse af Rådets direktiv 93/22/EØF (EUT 2004, L 145, s. 1)] omhandlede instrumenter.«

9 Rom I-forordningens artikel 1 med overskriften »Materielt anvendelsesområde« bestemmer følgende i stk. 1, første afsnit:

»Denne forordning finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område i situationer, hvor der skal foretages et lovvalg.«

10 Forordningens artikel 6 med overskriften »Forbrugeraftaler« bestemmer:

»1. Med forbehold af artikel 5 og 7 er en aftale, som en fysisk person med henblik på brug, der må anses for at ligge uden for vedkommendes erhvervsmæssige virksomhed (»forbrugeren«), indgår med en anden person, der handler som led i sin erhvervsmæssige virksomhed (»den erhvervsdrivende«), underlagt loven i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, forudsat at den erhvervsdrivende:

a) udøver sin erhvervsmæssige virksomhed i det land, hvor forbrugeren har sit sædvanlige opholdssted, eller

b) på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod dette land eller mod flere lande, inklusive dette land

og aftalen er omfattet af sådan virksomhed.

[…]

4. Stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse på:

[…]

d) rettigheder og forpligtelser, der udgør et finansielt instrument, og rettigheder og forpligtelser, der udgør vilkår og betingelser for udstedelse, udbud til offentligheden eller offentlige tilbud om overtagelse af værdipapirer og tegning og tilbagetrækning af andele i investeringsinstitutter, for så vidt disse aktiviteter ikke udgør levering af en finansiel tjenesteydelse.

[…]«

Direktiv 2004/39

11 Artikel 4 i direktiv 2004/39 med overskriften »Definitioner« bestemte følgende i stk. 1:

»I dette direktiv forstås ved:

[…]

10) »kunde«: fysisk eller juridisk person, til hvem et investeringsselskab yder investeringsservice og/eller accessoriske tjenester

11) »professionel kunde«: kunde, der opfylder kriterierne i bilag II

12) »detailkunde«: kunde, som ikke er professionel kunde

[…]

17) »finansielle instrumenter«: de i bilag I, afsnit C, anførte instrumenter

[…]«

12 Under overskriften »Finansielle instrumenter« indeholdt afsnit C i bilag I til direktiv 2004/39 en liste over de i direktivet omhandlede finansielle instrumenter, hvorunder der i dette afsnits nr. 9) var opført »Finansielle differencekontrakter [(*financial contracts for differences*)]«.

13 Under overskriften »Kundekategorier, der anses for professionelle« præciserede afsnit I i bilag II til direktiv 2004/39:

»Følgende bør alle anses for professionelle i direktivets forstand i forbindelse med alle investeringsserviceydelser, og -aktiviteter samt finansielle instrumenter.

1. Foretagender, der skal have tilladelse eller underkastes regulering for at virke på de finansielle markeder. Nedenstående liste bør forstås som omfattende alle foretagender, der har fået tilladelse, og som udøver de for de nævnte foretagender kendetegnende aktiviteter […]:
   a) Kreditinstitutter
   b) Investeringsselskaber
   c) Andre finansielle institutioner, der har fået tilladelse eller er underkastet regulering

   […]

2. Store virksomheder, der opfylder to af følgende krav til størrelse på virksomhedsplan:

   – balancesum: 20 000 000 EUR

   – nettoomsætning: 40 000 000 EUR

   – egenkapital: 2 000 000 EUR.

3. Nationale og regionale regeringer, offentlige organer, der forvalter den offentlige gæld, centralbanker, internationale og overnationale institutioner som f.eks. Verdensbanken, IMF, ECB, EIB og andre lignende internationale organisationer.

4. Andre institutionelle investorer […]

Ovennævnte foretagender anses for professionelle kunder. De skal dog have mulighed for at anmode om behandling som ikke-professionelle, og investeringsselskaber kan indvillige i at yde en højere grad af beskyttelse. Når et investeringsselskabs kunde er en af ovennævnte virksomheder skal investeringsselskabet, før det præsterer tjenesteydelser, underrette kunden om, at han ud fra de foreliggende oplysninger anses for at være en professionel kunde og vil blive behandlet som sådan, medmindre investeringsselskabet og kunden træffer anden aftale. […]

[…]«

14 Under overskriften »Kunder, der efter anmodning kan behandles som professionelle kunder« indeholdt afsnit II i bilag II til nævnte direktiv punkt II.1 med overskriften »Identifikationskriterier«. Nævnte punkt bestemte:

»[…]

Investeringsselskaber bør derfor have mulighed for at behandle alle ovennævnte kunder som professionelle kunder, forudsat at de relevante kriterier nedenfor er opfyldt og nedenstående procedure er fulgt. Disse kunder må dog ikke antages at besidde viden om markederne og erfaring, der kan sammenlignes med de i afsnit I omhandlede kategoriers viden og erfaring.

Ethvert afkald på […] beskyttelse […] anses kun for gyldigt […] efter en fyldestgørende vurdering […].

[…]

Ved ovennævnte vurdering bør mindst to af følgende kriterier være opfyldt:

– kunden har foretaget omfattende transaktioner på det relevante marked gennemsnitlig ti gange pr. kvartal i de foregående fire kvartaler

– størrelsen af kundens portefølje, der defineres som omfattende kontantbeholdning og finansielle instrumenter, overstiger 500 000 EUR

– kunden arbejder eller har arbejdet i den finansielle sektor i mindst ét år i en stilling, der kræver viden om de påtænkte transaktioner eller tjenesteydelser.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

15 Jana Petruchová har bopæl på Den Tjekkiske Republiks område. FIBO er et cypriotisk mæglerselskab, som driver virksomhed på området for handel med værdipapirer.

16 Den 2. oktober 2014 indgik Jana Petruchová ved fjernsalg en rammeaftale med FIBO (herefter »rammeaftalen«) med det formål at sætte hende i stand til at foretage transaktioner på det internationale valutamarked FOREX (*Foreign Exchange*) (herefter »FOREX-markedet«) ved at afgive ordrer om køb og salg af basisvalutaen, som FIBO skulle foretage gennem sin online handelsplatform.

17 Rammeaftalen regulerede med henblik herpå indgåelsen mellem Jana Petruchová og FIBO af individuelle finansielle differencekontrakter (herefter »differencekontrakter«), som er et finansielt instrument, der har til formål at opnå gevinst på forskellen mellem de gældende valutakurser for henholdsvis køb og salg af basisvalutaen i forhold til noteringsvalutaen.

18 Selv om det er muligt at foretage transaktioner på FOREX-markedet med egne midler, benyttede Jana Petruchová sig af muligheden for at handle med »lots«, hvor et lot har en værdi af 100 000 USD (ca. 88 000 EUR), hvorved gearingseffekten blev udnyttet. Denne mekanisme gjorde hende i stand til at handle med større finansielle ressourcer, end hun havde til rådighed. Ved åbningen af sin position i forbindelse med køb af basisvalutaen opnåede Jana Petruchová således et lån fra FIBO, som hun tilbagebetalte, da hun lukkede sin position i forbindelse med salg af basisvalutaen.

19 Rammeaftalens artikel 30 indeholdt en værnetingsaftale, hvorefter de cypriotiske domstole havde kompetence.

20 Den 3. oktober 2014 indgik Jana Petruchová en differencekontrakt med FIBO, hvorved hun afgav en ordre vedrørende køb af 35 lots til en valutakurs fastsat i forhold til japanske yen (JPY).

21 Som følge af behandlingen af en lang række ordrer i FIBO's handelssystem blev Jana Petruchovás ordre udført af selskabet med en forsinkelse på 16 sekunder, hvorunder der var svingninger i valutakursen mellem USD/JPY på FOREX-markedet. Som følge heraf blev FIBO's køb af de af Jana Petruchovás bestilte USD-beløb foretaget til en anden valutakurs mellem USD/JPY end den valutakurs, som Jana Petruchová havde accepteret, da hun bekræftede sin købsordre.

22 Ifølge Jana Petruchová ville hun, hvis hendes ordre om køb af basisvalutaen var blevet udført til tiden uden forsinkelse, have tredoblet sin fortjeneste.

23 På denne baggrund anlagde Jana Petruchová den 12. oktober 2015 sag ved Krajský soud v Ostravě (den regionale ret i Ostrava, Den Tjekkiske Republik) med påstand om ugrundet berigelse hos FIBO.

24 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, har Jana Petruchová anlagt sag ved retten på det sted, hvor hun har bopæl, idet hun anser sig selv for »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012. Det er endvidere hendes opfattelse, at en værnetingsaftale indgået, efter at tvisten er opstået, er uden virkning i overensstemmelse med denne forordnings artikel 19, nr. 1), og artikel 25, stk. 4.

25 Ved kendelse af 29. september 2016 afviste Krajský soud v Ostravě (den regionale ret i Ostrava) Jana Petruchovás søgsmål. Denne ret fastslog, at værnetingsaftalen i rammeaftalens artikel 30 var gyldig, og at den følgelig ikke havde international kompetence til at træffe afgørelse om den tvist, der var indbragt for den. Ifølge nævnte ret var Jana Petruchová ikke en »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, eftersom hun ikke indgik den omhandlede differencekontrakt med henblik på at opfylde sine private behov, eftersom hun havde den fornødne viden og sagkundskab til at indgå differencekontrakter, eftersom hun havde handlet med henblik på at opnå en fortjeneste, og eftersom hun var blevet oplyst om risiciene ved differencekontrakter og om, at de ikke var et passende instrument for »detailkunder« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39. Subsidiært fastslog Krajský soud v Ostravě (den regionale ret i Ostrava), at artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes på samme måde som Rom I-forordningens artikel 6 med henblik på at opretholde overensstemmelsen mellem de retlige ordninger vedrørende lovvalgsregler og fastlæggelsen af den internationale kompetence i forbindelse med forbrugeraftaler. Finansielle instrumenter er imidlertid ikke omfattet af anvendelsesområdet for sidstnævnte bestemmelse.

26 Ved kendelse af 17. januar 2017 stadfæstede Vrchní soud v Olomouci (appeldomstolen i Olomouc, Den Tjekkiske Republik) kendelsen afsagt af Krajský soud v Ostravě (den regionale ret i Ostrava).

27 På denne baggrund har Jana Petruchová iværksat kassationsanke til prøvelse af den første kendelse ved den forelæggende ret, Nejvyšší soud (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik).

28 Den forelæggende ret har anført, at hvis Jana Petruchová skal anses for en forbruger som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, vil rammeaftalens artikel 30, hvorved de cypriotiske retter tillægges enekompetence, være uden virkning.

29 Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at i henhold til denne forordnings artikel 25, stk. 4, er værnetingsaftaler ugyldige, hvis de er i strid med bestemmelserne i nævnte forordnings artikel 19. Det er i medfør af sidstnævnte artikel kun tilladt at fravige bestemmelserne i forordningens kapitel II, afdeling 4, der regulerer kompetencen i sager om forbrugeraftaler, ved værnetingsaftaler, der er indgået, efter at tvisten er opstået, der giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i nævnte afdeling 4, eller der er indgået mellem en forbruger og dennes medkontrahent, som på tidspunktet for forbrugeraftalens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted på samme medlemsstats område, og tillægger retterne i denne medlemsstat kompetence.

30 Ifølge den forelæggende ret opfylder rammeaftalens artikel 30 ingen af disse betingelser, idet denne rammeaftale for det første er indgået, inden tvisten opstod, idet værnetingsaftalen for det andet fratager Jana Petruchovás ret til som fastsat i artikel 18, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 at anlægge sag ved retterne i den medlemsstat, hvor hun har sin bopæl, og idet sagens parter for det tredje på tidspunktet for rammeaftalens indgåelse havde henholdsvis deres bopæl og vedtægtsmæssige hjemsted i forskellige medlemsstater.

31 Det er i denne sammenhæng, at den forelæggende ret har rejst tvivl om fortolkningen af begrebet »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 og ønsker oplyst, hvorvidt en person, der befinder sig i Jana Petruchovás situation, kan kvalificeres som en sådan. I denne henseende er den forelæggende ret af den opfattelse, at de lavere tjekkiske retter har fortolket dette begreb forkert.

32 Ifølge den forelæggende ret er en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39 for det første nemlig ikke nødvendigvis en »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, for så vidt som disse to afledte retsakter har forskellige rækkevidde, og idet en »detailkunde« som omhandlet i den første af disse retsakter kan være en erhvervsdrivende som omhandlet i den anden.

33 Den forelæggende ret har for det andet anført, at selv om der bør sikres opretholdelse af overensstemmelsen mellem de retlige ordninger vedrørende lovvalgsregler og fastlæggelsen af den internationale kompetence i forbindelse med forbrugeraftaler, skal artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 ikke fortolkes på samme måde som Rom I-forordningens artikel 6, stk. 1, eftersom disse forordninger ikke har samme genstand, da den førstnævnte regulerer processuelle spørgsmål, og den sidstnævnte vedrører problemstillingen om lovvalgsregler med henblik på at fastlægge, hvilken materiel lovgivning der finder anvendelse. Bestemmelserne i afdeling 4 i kapitel II i forordning nr. 1215/2012 kan således finde anvendelse på kontrakter om finansielle instrumenter og investeringsinstrumenter, eftersom alene visse transportaftaler er udelukket fra denne afdelings anvendelsesområde.

34 I denne henseende fremgår det endvidere af Domstolens dom af 28. januar 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), at artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 ikke er til hinder for forbrugerbeskyttelse på området for finansielle instrumenter og investeringsinstrumenter.

35 Endelig er det for det tredje den forelæggende rets opfattelse, at det med henblik på kvalificeringen som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 er uden relevans, at de foretagne transaktioner omhandler høje beløb, at den omhandlede person besidder en særlig viden og sagkundskab, og at den omhandlede kontrakt er kompleks, atypisk eller indebærer risici for denne person, som den pågældende er blevet oplyst om.

36 På denne baggrund har Nejvyšší soud (øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 17, stk. 1, i [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således, at en person som sagsøgeren i hovedsagen, der handler på [FOREX-markedet], ved aktivt selv at afgive ordrer, men dog gennem en tredjepart, der er beskæftiget med nævnte handel som erhvervsdrivende, skal anses for at være forbruger i henhold til bestemmelsen?«

Om det præjudicielle spørgsmål

37 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at en fysisk person, der i medfør af en kontrakt, såsom en differencekontrakt indgået med et mæglerselskab, foretager transaktioner på

FOREX-markedet via dette mæglerselskab, kan kvalificeres som »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse, og om faktorer såsom værdien af de transaktioner, der foretages i medfør af sådanne kontrakter, omfanget af risikoen for finansielle tab forbundet med indgåelsen af disse kontrakter, den eventuelle viden eller sagkundskab, som den nævnte person besidder på området for finansielle instrumenter, eller den pågældende persons aktive handlen i forbindelse med sådanne transaktioner samt den omstændighed, at finansielle instrumenter ikke henhører under Rom I-forordningens artikel 6, og at denne person er en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39, udgør relevante faktorer med henblik på denne kvalificering.

38 Indledningsvis bemærkes, at for så vidt som forordning nr. 44/2001 er blevet ophævet ved og erstattet af forordning nr. 1215/2012, gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af førstnævnte forordnings bestemmelser ligeledes for forordning nr. 1215/2012, når bestemmelserne i disse to EU-retlige instrumenter kan sidestilles med hinanden (dom af 15.11.2018, Kuhn, C-308/17, EU:C:2018:911, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis). Dette er bl.a. tilfældet for så vidt angår artikel 15-17 i forordning nr. 44/2001 og artikel 17-19 i forordning nr. 1215/2012.

39 Ifølge Domstolens praksis finder artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 anvendelse, når tre betingelser er opfyldt, nemlig for det første når den ene aftalepart er en forbruger, som må anses for at handle uden for rammerne af sin erhvervsmæssige virksomhed, for det andet når der faktisk er indgået en aftale mellem en sådan forbruger og en erhvervsdrivende, og for det tredje når en sådan aftale er omfattet af en af de tre kategorier, der fremgår af artikel 17, stk. 1, litra a)-c). Disse betingelser skal være opfyldt kumulativt, således at kompetencen ikke kan fastlægges i henhold til reglerne for sager om forbrugeraftaler, såfremt en af dem ikke er opfyldt (jf. i denne retning dom af 23.12.2015, Hobohm, C-297/14, EU:C:2015:844, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

40 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, vedrører det for Domstolen i nærværende sag forelagte spørgsmål den første af disse tre betingelser, nemlig en aftaleparts egenskab af »forbruger«.

41 Domstolen har i denne henseende præciseret, at begrebet »forbruger« som omhandlet i artikel 17 og 18 i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes snævert under henvisning til den pågældende persons status i relation til en bestemt kontrakt, sammenholdt med dennes karakter og formål, og ikke til personens subjektive forhold, og at en og samme person kan anses for forbruger i relation til visse transaktioner og for erhvervsdrivende i relation til andre (jf. i denne retning dom af 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

42 Domstolen har på grundlag heraf fastslået, at alene kontrakter, der er indgået uden for og uafhængigt af nogen erhvervsmæssig virksomhed eller formål alene med henblik på at opfylde en persons private, personlige forbrug, er omfattet af nævnte forordnings særlige ordning, der skal sikre forbrugeren beskyttelse som den forudsætningsvis økonomisk svagere part (dom af 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

43 Denne særlige beskyttelse savner også begrundelse i forbindelse med kontrakter, der har erhvervsmæssigt formål, uanset om dette måtte være tænkt for fremtiden, idet den omstændighed, at virksomheden er fremtidig, ikke fratager den sin erhvervsmæssige karakter (dom af 14.2.2019, Milivojević, C-630/17, EU:C:2019:123, præmis 89 og den deri nævnte retspraksis).

44 Det følger heraf, at de specielle kompetenceregler i artikel 17-19 i forordning nr. 1215/2012 i princippet kun finder anvendelse for det tilfælde, at kontrakten er indgået mellem parterne med et andet formål end erhvervsmæssig brug af den pågældende vare eller tjenesteydelse (jf. i denne retning dom af 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

45 Det er på grundlag af disse betragtninger, at det skal undersøges, om en person, der i medfør af en kontrakt, såsom en differencekontrakt indgået med et mæglerselskab, foretager transaktioner på FOREX-markedet via dette mæglerselskab, kan kvalificeres som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012.

46 I denne henseende bemærkes, at der hverken er forhold i forelæggelsesafgørelsen eller i de sagsakter, som Domstolen råder over, der lader antage, at indgåelsen af rammeaftalen eller den omhandlede differencekontrakt henhørte under Jana Petruchovás erhvervsmæssige virksomhed. I retsmødet erklærede Jana Petruchová endvidere, uden at blive modsagt, at hun på tidspunktet for indgåelsen af disse kontrakter var studerende på universitetet og arbejdede på deltid. Ifølge hendes oplysninger indgik hun nævnte kontrakter uden for sin erhvervsmæssige virksomhed.

47 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, ønskes det imidlertid, at Domstolen oplyser, hvorvidt en fysisk person, der befinder sig i en situation som den i nærværende doms præmis 45 og 46 beskrevne, kan falde uden for kvalificeringen som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 som følge af faktorer såsom de risici, der er forbundet med indgåelsen af en kontrakt som en differencekontrakt, værdien af transaktionerne, den eventuelle viden eller sagkundskab, som denne person besidder på området for finansielle instrumenter, eller den pågældende persons aktive handlen på FOREX-markedet.

48 I denne forbindelse bemærkes for det første, at Domstolen allerede har fastslået, at anvendelsesområdet for bestemmelserne i afdeling 4 i kapitel II i forordning nr. 1215/2012, som regulerer kompetencen i sager om forbrugeraftaler, omfatter alle typer aftaler undtagen dem, der er præciseret i denne forordnings artikel 17, stk. 3, nemlig transportaftaler, bortset fra aftaler, hvorved der for en samlet pris ydes en kombination af rejse og ophold (jf. i denne retning dom af 2.5.2019, Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, præmis 42).

49 Det følger heraf, at finansielle instrumenter såsom differencekontrakter henhører under anvendelsesområdet for artikel 17-19 i forordning nr. 1215/2012.

50 Domstolen har for det andet endvidere præciseret, at anvendelsesområdet for bestemmelserne i nævnte afdeling 4 i kapitel II i forordning nr. 1215/2012 ikke er begrænset til særlige beløb (jf. i denne retning dom af 2.5.2019, Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, præmis 42).

51 Som generaladvokaten har anført i punkt 51 i forslaget til afgørelse, forholder det sig nemlig således, at hvis artikel 17-19 i forordning nr. 1215/2012 skulle fortolkes således, at de ikke fandt anvendelse på betydelige finansielle investeringer, ville en investor, eftersom forordningen ikke fastsætter en tærskel for, hvornår et transaktionsbeløb anses for at være betydeligt, ikke kunne vide, hvorvidt den pågældende ville være omfattet af den beskyttelse, der er fastsat ved disse bestemmelser, hvilket ville være i strid med EU-lovgivers hensigt, som denne kommer til udtryk i 15. betragtning til nævnte forordning, hvorefter kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed.

52 Forordning nr. 1215/2012 tilsigter således ud fra hensynet til retssikkerheden at styrke den retslige beskyttelse af personer bosat i Den Europæiske Union ved at gøre det let for sagsøgeren at finde den ret, for hvilken sagen kan indbringes, og ved at gøre det muligt for sagsøgte på rimelig vis at forudse, for hvilken ret den pågældende kan sagsøges (dom af 4.10.2018, Feniks, C-337/17, EU:C:2018:805, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

53 Som en naturlig følge af det foregående og navnlig det i nærværende doms præmis 51 anførte følger det heraf, at den i forelæggelsesafgørelsen nævnte omstændighed, hvorefter indgåelsen af differencekontrakter kan medføre betydelige risici for en investor i form af finansielle tab, som sådan er uden relevans for kvalificeringen af den pågældende investor som »forbruger« som omhandlet i denne forordnings artikel 17, stk. 1.

54 Hvad for det tredje angår spørgsmålet om, hvorvidt en persons viden og sagkundskab på det område, hvorunder den indgåede kontrakt henhører, såsom den viden og sagkundskab, som Jana Petruchová besidder i forhold til differencekontrakter i hovedsagen, kan medføre, at kvalificeringen som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 mistes, bemærkes, at det for at kunne anerkende en person som forbruger er tilstrækkeligt, at denne person indgår en aftale med henblik på brug, der må anses at ligge uden for personens erhvervsmæssige virksomhed. Nævnte bestemmelse fastsætter ikke yderligere betingelser i denne henseende.

55 For så vidt som begrebet »forbruger« som omhandlet i forordning nr. 1215/2012 defineres i modsætning til begrebet »erhvervsdrivende«, har det nemlig en objektiv karakter og er uafhængigt af den viden, som den pågældende person reelt har, eller de oplysninger, som denne person reelt råder over (jf. i denne retning dom af 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, præmis 21, og af 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 39).

56 Hvis kvalificeringen af en medkontrahent som forbruger afhang af den viden og de oplysninger, som den pågældende har inden for et givent område, og ikke blev bedømt ud fra, hvorvidt den kontrakt, som den pågældende har indgået, har til formål at opfylde personlige behov, ville den i denne henseende henvise til nævnte medkontrahents subjektive situation. Ifølge den i nærværende doms præmis 41 nævnte retspraksis skal spørgsmålet om, hvorvidt en person kan kvalificeres som »forbruger«, imidlertid udelukkende vurderes på grundlag af den stilling, som denne person har i relation til en bestemt kontrakt, henset til denne kontrakts karakter og formål.

57 For det fjerde bemærkes, at den aktive handlen på FOREX-markedet, som udvises af en person, der afgiver sine ordrer gennem et mæglerselskab og derfor forbliver ansvarlig for sine investeringers afkast, som sådan er uden betydning for kvalificeringen af denne person som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012.

58 Som generaladvokaten har anført i punkt 53 i forslaget til afgørelse, kræver artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 nemlig ikke, at forbrugeren handler på en særlig måde i forbindelse med en kontrakt, der er indgået med henblik på brug, der må anses at ligge uden for personens erhvervsmæssige virksomhed.

59 Mens det tilkommer den forelæggende ret at fastslå, om Jana Petruchová inden for rammerne af sine kontraktmæssige forbindelser med FIBO faktisk har handlet uden for og uafhængigt af enhver erhvervsmæssig virksomhed, og at drage konsekvenserne heraf for så vidt angår Jana Petruchovás kvalificering som »forbruger«, skal det følgelig præciseres, at med henblik på denne kvalificering er faktorer såsom værdien af de transaktioner, der foretages i medfør af kontrakter såsom differencekontrakter, omfanget af risikoen for finansielle tab forbundet med indgåelsen af sådanne kontrakter, den eventuelle viden eller sagkundskab, som Jana Petruchová besidder på området for finansielle instrumenter, eller hendes aktive handlen i forbindelse med sådanne transaktioner som sådan principielt uden relevans.

60 Når dette er fastslået, skal det endvidere undersøges, hvorvidt det med henblik på kvalificeringen af en person som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 er relevant dels, at finansielle instrumenter er udelukket fra anvendelsesområdet for Rom I-forordningens artikel 6, dels, at denne person kan kvalificeres som »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39.

61 For at sikre såvel respekten for de mål, som EU-lovgiver forfølger på området for forbrugeraftaler, som sammenhængen i EU-retten kan begrebet »forbruger« indeholdt i andre EU-retlige bestemmelser vise sig at være relevant (jf. i denne retning dom af 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, præmis 28).

62 Det skal således for det første bemærkes, at selv om begrebet »forbruger« er defineret i Rom I-forordningens artikel 6, stk. 1, med en ordlyd, der er næsten identisk med ordlyden af artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, for så vidt som denne første bestemmelse fastsætter, at den finder anvendelse på »en aftale, som en fysisk person med henblik på brug, der må anses for at ligge uden for vedkommendes erhvervsmæssige virksomhed […], indgår«, udelukker Rom I-forordningens artikel 6, stk. 4, litra d), sammenholdt med 28. og 30. betragtning hertil, »rettigheder og forpligtelser, der udgør et finansielt instrument« fra de i denne forordnings artikel 6, stk. 1 og 2, fastsatte regler, der finder anvendelse på forbrugeraftaler. Som det fremgår af 30. betragtning til nævnte forordning, forstås ved finansielle instrumenter med henblik på Rom I-forordningen de i artikel 4 i direktiv 2004/39 omhandlede instrumenter, herunder differencekontrakter som fastsat i nr. 9) i afdeling C i bilag I til dette direktiv.

63 Selv om det ganske vist fremgår af syvende betragtning til Rom I-forordningen, at denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med forordning nr. 44/2001, der er blevet erstattet af forordning nr. 1215/2012, følger det imidlertid ikke heraf, at bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes i lyset af bestemmelserne i Rom I-forordningen. Den af EU-lovgiver tilsigtede sammenhæng må under ingen omstændigheder medføre, at bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012 fortolkes i strid med denne forordnings opbygning og formål (jf. i denne retning dom af 16.1.2014, Kainz, C-45/13, EU:C:2014:7, præmis 20).

64 Det skal således konstateres, at Rom I-forordningen og forordning nr. 1215/2012 forfølger særskilte mål. Mens Rom I-forordningen i overensstemmelse med dens artikel 1, stk. 1, første afsnit, finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område i situationer, hvor der skal foretages et lovvalg, med henblik på at fastlægge, hvilken materiel lov der skal anvendes, tilsigter forordning nr. 1215/2012 at fastsætte regler, der gør det muligt at fastslå, hvilken domstol der har kompetence til at afgøre tvister på det civil- og handelsretlige område vedrørende bl.a. aftaler indgået mellem en erhvervsdrivende og en person, der ikke handler som led i sin erhvervsmæssige virksomhed, for at beskytte sidstnævnte i sådanne tilfælde (jf. i denne retning dom af 2.5.2019, Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, præmis 42).

65 For så vidt som finansielle instrumenter såsom differencekontrakter som konstateret i nærværende doms præmis 48 og 49 henhører under anvendelsesområdet for artikel 17-19 i forordning nr. 1215/2012, ville den omstændighed, at en forbruger nægtes en processuel beskyttelse alene med den begrundelse, at en sådan beskyttelse ikke er tillagt den pågældende på området for lovvalgsregler, i denne henseende være i strid med denne forordnings formål.

66 Heraf følger, at udelukkelsen af finansielle instrumenter fra anvendelsesområdet for Rom I-forordningens artikel 6 er uden betydning for kvalificeringen af en person som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012.

67 Hvad for det andet angår relevansen for denne kvalificering af den omstændighed, at denne person er en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39, bemærkes, at denne bestemmelse definerer en »detailkunde« som en »kunde, som ikke er professionel kunde«. I medfør af nr. 11) i nævnte artikel 4, stk. 1, er en professionel kunde en »kunde, der opfylder kriterierne i bilag II« til nævnte direktiv.

68 I overensstemmelse med afsnit I i bilag II til direktiv 2004/39 anses følgende for professionelle i direktivets forstand i forbindelse med alle investeringsserviceydelser og -aktiviteter samt finansielle instrumenter, nemlig for det første foretagender, der skal have tilladelse eller underkastes regulering for at virke på de finansielle markeder, såsom kreditinstitutter og investeringsselskaber, for det andet store virksomheder, der opfylder to ud af tre krav, nemlig en balancesum på 20 mio. EUR, en nettoomsætning på 40 mio. EUR og en egenkapital på 2 mio. EUR, for det tredje offentlige enheder

og institutioner såsom nationale regeringer, centralbanker eller Verdensbanken og for det fjerde andre institutionelle investorer. Enheder, der er omfattet af en af disse fire kategorier, kan imidlertid anmode om at blive behandlet som ikke-professionelle.

69 I henhold til afsnit II i bilag II til direktiv 2004/39 kan andre kunder end de i afsnit I i dette direktiv nævnte behandles som professionelle kunder efter anmodning. Med henblik på en behandling som professionel skal kunden, der ikke må antages at besidde en viden og erfaring, der kan sammenlignes med professionelle kunders viden og erfaring, undergå en forudgående fyldestgørende vurdering. Tildelingen af en kvalificering som professionel kunde forudsætter således, at det er blevet efterprøvet, at kunden opfylder mindst to ud af tre kriterier, nemlig for det første, at kunden har foretaget omfattende transaktioner gennemsnitlig ti gange pr. kvartal i de foregående fire kvartaler, for det andet, at størrelsen af kundens portefølje af finansielle instrumenter overstiger 500 000 EUR, eller for det tredje, at kunden arbejder eller har arbejdet i den finansielle sektor i mindst ét år.

70 Det bemærkes imidlertid, at der ved en »kunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 10), i direktiv 2004/39, uafhængigt af om den pågældende kvalificeres som »professionel kunde« eller »detailkunde«, forstås en »fysisk eller juridisk person, til hvem et investeringsselskab yder investeringsservice og/eller accessoriske tjenester«.

71 Til forskel fra en »forbruger«, der, således som det følger af artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, er en fysisk person, kan en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39 dermed ligeledes være en juridisk person.

72 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 85 i forslaget til afgørelse, kan detailkunder navnlig være juridiske enheder, der ikke opfylder to af de tre krav for at blive sidestillet med professionelle kunder og blive behandlet som sådanne i henhold til bestemmelserne i afsnit II i bilag II til direktiv 2004/39, eller juridiske enheder, der, selv om de anses for at være professionelle kunder, har anmodet om behandling som ikke-professionelle i henhold til afsnit I i bilag II til direktiv 2004/39.

73 Heraf følger ligeledes, at kvalificeringen som »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 10) og 12), i direktiv 2004/39 ikke er underlagt et krav om, at den pågældende person ikke udøver erhvervsmæssig virksomhed, til forskel fra kvalificeringen som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012.

74 Den i disse bestemmelser fastsatte kvalificering som »forbruger« og som »detailkunde« forfølger desuden forskellige formål.

75 Som det fremgår af nærværende doms præmis 64, tillægger den første af disse kvalificeringer således en beskyttelse i forbindelse med fastlæggelsen af, hvilken ret der har kompetence til at træffe afgørelse i en tvist på det civil- og handelsretlige område, mens den anden, som det fremgår af bestemmelserne i afsnit I i bilag II til direktiv 2004/39, har til formål at beskytte en investor bl.a. for så vidt angår omfanget af de oplysninger, som investeringsselskabet er forpligtet til at meddele investoren.

76 Selv om det ikke kan udelukkes, at en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39 kan kvalificeres som en »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012, såfremt der er tale om en fysisk person, der handler uden for sin erhvervsmæssige virksomhed, overlapper disse to begreber følgelig ikke hinanden i fuldt omfang, henset til forskellene med hensyn til deres rækkevidde og de formål, der forfølges med de bestemmelser, hvorved begreberne er fastsat.

77 Det følger heraf, at kvalificeringen af en person som »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39 som sådan principielt er uden betydning for kvalificeringen af den pågældende person som »forbruger« som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012.

78 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 17, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 skal fortolkes således, at en fysisk person, der i medfør af en kontrakt, såsom en differencekontrakt indgået med et mæglerselskab, foretager transaktioner på FOREX-markedet via dette mæglerselskab, kan kvalificeres som »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse, såfremt indgåelsen af denne kontrakt ikke henhører under denne persons erhvervsmæssige virksomhed, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve. Med henblik på denne kvalificering er dels faktorer såsom værdien af de transaktioner, der foretages i medfør af kontrakter såsom differencekontrakter, omfanget af risikoen for finansielle tab forbundet med indgåelsen af sådanne kontrakter, den eventuelle viden eller sagkundskab, som den nævnte person besidder på området for finansielle instrumenter, eller den pågældende persons aktive handlen i forbindelse med sådanne transaktioner som sådan principielt uden relevans, dels er den omstændighed, at finansielle instrumenter ikke henhører under Rom I-forordningens artikel 6, eller at denne person er en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i direktiv 2004/39, som sådan principielt uden betydning.

Sagsomkostninger

79 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 17, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at en fysisk person, der i medfør af en kontrakt, såsom en finansiel differencekontrakt indgået med et mæglerselskab, foretager transaktioner på det internationale valutamarked FOREX (*Foreign Exchange*) via dette mæglerselskab, kan kvalificeres som »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse, såfremt indgåelsen af denne kontrakt ikke henhører under denne persons erhvervsmæssige virksomhed, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve. Med henblik på denne kvalificering er dels faktorer såsom værdien af de transaktioner, der foretages i medfør af kontrakter såsom finansielle differencekontrakter, omfanget af risikoen for finansielle tab forbundet med indgåelsen af sådanne kontrakter, den eventuelle viden eller sagkundskab, som den nævnte person besidder på området for finansielle instrumenter, eller den pågældende persons aktive handlen i forbindelse med sådanne transaktioner som sådan principielt uden relevans, dels er den omstændighed, at finansielle instrumenter ikke henhører under artikel 6 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I), eller at denne person er en »detailkunde« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, nr. 12), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/39/EF af 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter, om ændring af Rådets direktiv 85/611/EØF og direktiv 93/6/EØF samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/12/EF og om ophævelse af Rådets direktiv 93/22/EØF, som sådan principielt uden betydning.

Underskrifter